

לְבַנְיִינָה שֶׁל הַלֵּכָה

שיעורי הלכות שבת שהעביר מו"ר רה"י בביהמ"ד בשבת קודש
מלאכת לש – בלילה רכה – חלק א

פתיחה

בלילה רכה

הגמ' בדף קנו. מחלקת בין שני מיני עיסות
"הא בעבה הא ברכה". מכאן אנו
לומדים שדין עיסה רכה קל יותר.

ניתן לחלק את הבלילות הרכות לשני סוגים.
ישנן בלילות רכות מאוד שאין
בהם מלאכת לישה כלל – כגון קפה או
מטרנה. בלילות אלו אין בהם גיבול והדבקה
של חומרים אלא רק המסה⁴ או ערבוב של
החומר בתוך הנוזל, וממילא אינן שייכות
למלאכת לש שמהותה חיבור.⁵ לכן
מסתבר, שלכולי עלמא אין חשש בהכנת
משקאות כאלה.

אם כן, עיקר השאלה היא בבלילה רכה
שיש בה הדבקה וחיבור אלא
שאינה עבה כ"כ. לכן חשוב להגדיר
תחילה מהו הקריטריון להגדרת עיסה כ'רכה'
או 'עבה'. מסתבר להגדיר שבלילה רכה היא
בלילה שניתן למזוג אותה.⁶
בלילה כזו יש בה חיבור של חומרים, אך
אינה גוש אחד כעיסה עבה ומאידך אינה רכה
כמשקאות דלעיל שבהם אין חיבור כלל.
בלילה רכה דומה לבלילה עבה, ולכן הכנתה
אסורה מדרבנן.⁷

בזמן חורף עסקנו במלאכת לש שיסודה
בחיבור של חומר מוצק עם חומר נוזלי
והפיכתם לעיסה אחת.

למדנו את מחלוקת התנאים היסודית אם
החיוב הוא רק על גיבול ממש (ר' יוסי בר'
יהודה) או שנתנית הנוזל היא חלק מהלישה
והייב עליה (רבי). השו"ע¹ נוקט למעשה
שהחיוב רק על הלישה אך האשכנזים
בעקבות ספר התרומה² חששו לדעה
המחמירה ונהגו להתייחס לנתנית המים
כאיסור תורה.³

עד עתה עסקנו בבלילה עבה – כגון בצק –
שלישתה אסורה מהתורה, וראינו כמה
אפשרויות מתי ניתן להתירה. למעשה
בתערובת שיש בה דברים קטנים כגון חזרת
(בפסח שחל בשבת) או סלט צנון וגזר יש
לחשוש לאיסור לישה מן התורה כיוון
שהתערובת הופכת לגוש אחד. אולם
בחתיכות גדולות שאינן מתחברות לגוש
אחד, כגון תפוחי אדמה שנחתכו לחתיכות
גדולות קצת, אפשר להקל בנתנית מיוזו
ושמן, ומכל מקום למעשה כדאי להכין גם
את זה קודם שבת.

⁴ כמובן שאין ללמוד מכאן על אבקות נמסות המשמשות להכנת
בלילה של ממש כגון פירה אינסטנט, פודינג וגלי שבהם ודאי
נוצר חיבור.

⁵ ראה במשנ"ב (סימן שכג ס"ק לח) שכתב שאין חשש לישה
בחול "כשנותן הרבה מים שלא יתדבק כלל החול אחד לחברו".

⁶ ראה בשמירת שבת כהלכתה פרק ח סעיף ח ובהערות שם.

⁷ ראה שביתת השבת, פתיחה למלאכת לש סק"ז.

¹ שו"ע סימן שכא סעיפים יד וטז ובסימן שכד סעיף ג.

² ספר התרומה סימן רכ, שפסק כרבי.

³ רמ"א סימן שכא סעיף טז, משנה ברורה סימן שכד ס"ק יא.

השו"ע (סימן שכא סעיף טז) כתב שהמחייבים על נתינת המים (ספר התרומה) יאסרו לתת משקה לתוך חרדל או שום כתושים. המשנ"ב מעיר שם "ודווקא בלילה עבה אבל בלילה רכה לא שייך בזה לישה, ומכל מקום צריך שינוי" – א"כ מן התורה אין מלאכת לישה בבליילה רכה אך מדרבנן יש צורך בשינוי. וכך כתב גם החזון איש שאיסור לישה בעיסה רכה אינו אלא מדרבנן.⁸

סיכום

ניתן לסכם שישנן שלוש דרגות בעובי הבלילה:

(א) בלילה עבה – אסורה מן התורה.

(ב) בלילה רכה שניתן למוזגה – מדרבנן.

(ג) משקה – מותר.

⁸ חזון איש, סימן נח ס"ק ב ד"ה ונראה.

